

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

УДК 340.12:342.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.1.1>

ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДИТИНИ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Балтакса І.В.,

*аспірант кафедри теорії держави та права
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-7252-6835*

Балтакса І.В. Поняття правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

У статті визначено та обґрунтовано поняття правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Правовий статус особи не є сталим і стабільним, він динамічно змінюється і трансформується в залежності від юридично значущих обставин. Загальний правовий статус дитини – це комплексний і динамічний правовий інститут, який закріплює становище дитини як члена суспільства та спеціального суб'єкта правовідносин та включає правосуб'єктність, систему прав, свобод та обов'язків, гарантії їх реалізації та ін.

Дитина є не просто носієм загального правового статусу людини, а є особливим суб'єктом правовідносин, статус якого модифікується у зв'язку з віковими особливостями, потребою в особливому захисті та забезпеченні найкращих інтересів дитини.

Дитина є носієм загального правового статусу. Однак якщо внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів дитина отримала фізичні чи психологічні травми – її правове і фактичне становище негативно трансформується, тому вона отримує право на спеціальний правовий статус. Дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів знаходиться у більш вразливому становищі, її права та свободи порушені, а гарантії її правового захисту не досягли своєї мети. Враховуючи ці обставини, суспільство і держава мають вжити заходів щодо вирівнювання, збалансування фактичного становища постраждалої дитини, зокрема через додаткові правові та соціальні механізми. Правовий статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів має компенсаційний, пільговий відновлювальний характер.

Визначено правовий статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів як позасудовий засіб захисту прав і свобод дитини, спеціальний пільговий правовий статус, що передбачає додаткові права, свободи, гарантії соціального захисту для неповнолітніх осіб, які постраждали через один або декілька законодавчо визнаних наслідків воєнних дій і збройних конфліктів.

Ключові слова: правовий статус, правового статус особи, правовий статус дитини, воєнні дії та збройний конфлікт, правовий статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Baltaksa I.V. The concept of the legal status of a child who has suffered as a result of war and armed conflict.

The article defines and substantiates the concept of the legal status of a child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts.

The legal status of a person is not permanent and stable, it dynamically changes and transforms depending on legally significant circumstances. The general legal status of a child is a complex and dynamic legal institution that establishes the position of a child as a member of society and a special subject of legal relations and includes legal personality, a system of rights, freedoms and obligations, guarantees of their implementation, etc.

A child is not just a bearer of the general legal status of a person, but is a special subject of legal relations, the status of which is modified in connection with age characteristics, the need for special protection and ensuring the best interests of the child.

A child is a bearer of general legal status. However, if as a result of hostilities and armed conflicts a child has received physical or psychological injuries, his legal and factual situation is negatively transformed, therefore he receives the right to a special legal status. A child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts is in a more vulnerable position, his rights and freedoms are violated, and the guarantees of his legal protection have not achieved their goal. Given these circumstances, society and the state must take measures to equalize and balance the factual situation of the affected child, in particular through additional legal and social mechanisms. The legal status of a child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts is of a compensatory, preferential restorative nature.

The legal status of a child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts has been defined as an extrajudicial means of protecting the rights and freedoms of the child, a special preferential legal status that provides for additional rights, freedoms, and guarantees of social protection for minors who have suffered as a result of one or more legally recognized consequences of hostilities and armed conflicts.

Key words: legal status, legal status of a person, legal status of a child, hostilities and armed conflict, legal status of a child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts.

Постановка проблеми. Правовий статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів застосовується як засіб забезпечення прав і свобод постраждалої дитини з 2017 року. Але в правовій літературі досі не вироблено цілісної його концепції, що включала б поняття, сутність, ознаки, принципи і функції такого статусу.

Дослідження правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, має здійснюватися комплексно, із застосуванням міждисциплінарного підходу. Першочерговим завданням є досягнення термінологічної точності та визначеності, оскільки саме теоретична правова наука збагачує галузеві дослідження, формуючи методологічні основи аналізу правового статусу таких дітей. Саме через теоретичне осмислення можливо виробити узгоджені підходи до розуміння категорії «дитина, постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» як особливого суб'єкта правовідносин, що потребує підвищеного рівня правового, соціального та гуманітарного захисту.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування поняття правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Стан опрацювання проблематики. Теорію правового статусу людини і громадянина розкривали у своїх працях такі вітчизняні дослідники, як: Г. Задорожня, О. Зайчук, В. Котюк, Н. Крестовська, І. Литвин, С. Лисенков, Н. Ортинська, М. Орзіх, Н. Оніщенко, А. Панчишин, П. Рабінович, Н. Шаптала, М. Щирба, А. Шульга, Н. Якимчук та ін. Правовий статус дитини став предметом дослідження таких вчених, як: О. Аврамова, І. Бандурка, О. Бутько, І. Волошина, І. Жаровська, Я. Загребельна, Л. Кадегроб, П. Карпова, О. Китайка, Я. Костенко, О. Львова, В. Мосійчук, Г. Нікітіна-Дудікова, Н. Найман, А. Резнік, М. Ригіна, С. Саблук, О. Синегубов, С. Сунегіна, В. Чорна, І. Швець, О. Юхта та ін. Окремі аспекти забезпечення прав та інтересів дитини в умовах збройного конфлікту та воєнного стану вивчали: Л. Амелічева, Ю. Белуга, І. Березівська, Б. Василюк, І. Грицай, О. Кривов'яз, О. Кхасварі, О. Лапка, І. Малишко, А. Мусієнко, Л. Наливайко, Ц. Оганісян, Н. Омпольська, Ю. Пивовар, Н. Степаненко, Г. Сіромська, В. Тарнавська, А. Хоменко, В. Шатіло, І. Щебет та ін. При цьому, у вітчизняній правовій науці відсутні концептуальні дослідження, присвячені поняттю такого правового статусу.

Виклад основного матеріалу. У сучасній теорії права проблема розуміння правового статусу особистості залишається предметом активних наукових дискусій, що підтверджується наявністю значної кількості різних за змістом підходів до її розуміння. Множинність варіантів інтерпретації «правового статусу» доводить високий рівень актуальності та складності цієї проблематики.

З іншого боку, відсутність єдності серед науковців породжує низку термінологічних неточностей у використанні суміжних понять, таких як: «правове становище», «правове положення», «правовий модус», «правовий стан», «юридичний статус» тощо. Це ускладнює процес теоретичного осмислення похідних від «правового статусу» категорій, зокрема й «правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів».

Розкриття складного, спеціального поняття «правовий статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» потребує послідовного уточнення категорій, які визначають його зміст: «статус», «правовий статус», «правовий статус дитини» та ін.

Поняття «статус» походить від латинського «status» (стан, становище) і означає:

положення, стан кого-небудь чи чого-небудь [1, с. 634];

правове становище, певний стан чогось [2];

сукупність прав, привілеїв, моральних норм і обов'язків індивіда чи соціальної групи, що пов'язана з виконанням певної соціальної ролі, яка постає як динамічний аспект, спосіб реалізації соціального статусу [3, с. 354].

Поняття «статус» вказує на положення частіше суб'єкта, згідно з тими ознаками і властивостями, які притаманні йому.

Соціальний статус – соціальне положення індивіда або соціальної групи в суспільстві. Соціальні статуси характеризують об'єктивні позиції індивідів в соціальній структурі суспільства, групах, інститутах [4]. Правовий статус, як вид соціального, також визначає становище суб'єкта у соціальній системі, однак лише у тій її частині, яка регулюється правом [5, с. 19]. У найбільш узагальненому вигляді правовий статус особи визначається як юридичне закріплення становища особи в суспільстві. В основі правового статусу лежить фактичний соціальний статус, тобто реальне становище людини в конкретній системі суспільних відносин [6, с. 280]. Н. Шаптала та Г. Задорожня вказують, що правовий статус особи – це юридично закріплене становище особи як соціального суб'єкта в суспільстві, тобто це сукупність прав та обов'язків особи, які визначені та гарантовані Конституцією і законами України, іншими нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [7, с. 45]. Схожу думку поділяють й інші вчені.

В. Котюк, зауважує, що правовий статус – це сукупність юридичних прав, свобод та обов'язків особи, які закріплені в чинному законодавстві й становлять соціально допустимі та необхідні потенційні можливості особи мати суб'єктивні права й обов'язки, реалізувати їх у системі суспільних відносин [8, с. 100-102]. Н. Оніщенко та О. Зайчук визначають його як систему законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків суб'єкта суспільних відносин [9, с. 366]. С. Лисенков розуміє правовий статус як сукупність закріплених у чинному законодавстві прав, свобод та обов'язків, а також гарантій їх реалізації [10, с. 258]. Загалом у теорії права наявний широкий і вузький підходи до розуміння правового статусу особи.

Правовий статус особистості є головним фактором, що визначає її місце в системі різноманітних зв'язків, які залучають людину до процесу соціального спілкування [11, с. 126]. Правовий статус людини висвітлює проблеми ролі та значення людини у суспільстві, її ролі у правовідносинах, у суспільній діяльності та соціальному розвитку, ілюструє взаємодію та взаємовплив у парадигмі системи «людина – держава – суспільство». Як динамічна категорія правової реальності правовий статус виступає найважливішим способом ефективного задоволення потреб та інтересів кожної людини [12, с. 29]. Правовий статус суб'єкта права прямо і безпосередньо впливає з норм об'єктивного права. Правовому статусу, закріпленому у законодавстві державою за суб'єктом суспільних відносин, притаманна визначеність, певна стабільність і стійкість, а також те, що він може зазнавати трансформації за умови зміни ролі та положення самого суб'єкта в системі галузевих правовідносин [13, с. 12]. Правовий статус особи не є сталим і стабільним, він динамічно змінюється і трансформується в залежності від юридично значущих обставин.

Дитина як специфічний суб'єкт права потребує спеціального правового захисту через своє вразливе становище та обмежену фактичну можливість самозахисту. Звідси в системі правового регулювання виникла потреба виокремити її власний правовий статус.

Правовий статус дитини слід розглядати як ядро нормативно-правового вираження основних засад у взаємовідносинах особистості і держави, оскільки у ньому ці засади повинні бути представлені у найчистішому, бездоганному вигляді і втілювати найвищі цінності людського суспіль-

ства: віру і моральність. [14, с. 146]. Дитина найуразливіша особистість у суспільстві, яка потребує високих стандартів державного захисту і дієвих гарантій

Правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття (ч. 1 ст. 6 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 р.; ст. 34 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р.; ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р.; ст. 2 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р.).

Термін «дитина» використовують під час тлумачення правового статусу особи, яка не досягла віку 18-ти років. Дитина користується всіма правами та свободами людини, а також має визначені законодавством обов'язки [15, с. 89]. Дитина є особистістю в різних її варіантах: людина, громадянин, іноземець, особа без громадянства тощо, крім цього, правовідносини, у яких вона бере участь, варіативні, урегульовані різними галузями [14, с. 143]. Національний підхід правового окреслення правового статусу дитини в цілому відповідає міжнародній практиці.

І. Волошина пропонує під конституційно-правовим статусом дитини розуміти юридично закріплене становище дитини в суспільстві та державі, яке регулюється та охороняється системою норм і принципів права, що викладаються в Конституції України, міжнародних та інших конституційно-правових актах, і складається із правосуб'єктності, принципів, прав, свобод та обов'язків, а також гарантій їх реалізації [16, с. 206]. Л. Кадегроб акцентує, що особливістю конституційно-правового статусу дитини є те, що остання є спеціальним суб'єктом правовідносин, статус якого витікає з правового статусу людини і громадянина з урахуванням установлених вікових обмежень. Конституційно-правовий статус дитини це – юридично закріплене в нормах Конституції України положення дитини як члена суспільства та спеціального суб'єкта правовідносин, яке визначається системою прав, свобод, обов'язків та відповідальності дитини, виконання та захист яких забезпечується та гарантується державою [17, с. 19]. Я. Костенко розуміє його як юридично закріплене становище дитини в суспільстві, яке визначається системою принципів і норм, які містяться в Конституції України, міжнародних актах та інших нормативно-правових актах і захищають права, свободи й обов'язки дитини, а також гарантії їх реалізації та відповідальність [18, с. 57]. О. Юхта пропонує розуміти правовий статус дитини як комплексний, динамічний правовий інституту, що охоплює права, свободи та їх гарантії, обов'язки та юридичну відповідальність, дозволяє забезпечити єдність юридичної практики та належний захист дитини як члена суспільства [19, с. 76]. Отже, загальний правовий статус дитини – це комплексний і динамічний правовий інститут, який закріплює становище дитини як члена суспільства та спеціального суб'єкта правовідносин та включає правосуб'єктність, систему прав, свобод та обов'язків, гарантії їх реалізації та ін. Дитина є не просто носієм загального правового статусу людини, а є особливим суб'єктом правовідносин, статус якого модифікується у зв'язку з віковими особливостями, потребою в особливому захисті та забезпеченні найкращих інтересів дитини.

Відповідно простежується широкий та вузький підходи до розуміння правового статусу дитини, за аналогією з правовим статусом особи. Однак, М. Ригіна зауважує, що розуміння категорії «правовий статус дитини» у вузькому та широкому значеннях однаковою мірою є правильними, оскільки перша з них була теоретичною першоосновою для подальшого поглибленого з'ясування складових елементів «правового статусу дитини», котра у процесі свого зростання об'єктивно ставала суб'єктом правових відносин, що регулюються правовими нормами окремої галузі права тієї держави, громадянином якої є ця дитина. У результаті цього, виникала потреба інтерпретації терміну «правовий статус дитини» саме у широкому значенні, що охоплює не лише права та свободи (певною мірою, зважаючи на вік дитини, її обов'язки), правоздатність, дієздатність, гарантії забезпечення здійснення цих прав, громадянство [20, с. 17]. Крім того, виокремлення широкого та вузького підходів до розуміння правового статусу дитини має недостатнє практичне значення та ускладнює теоретизацію спеціальних правових статусів дитини.

Розуміння змісту правового статусу дитини дозволяє застосувати відповідні висновки для осмислення сутності спеціального правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Правовий статус є правовою конструкцією, сформованою безпосередньо для моделювання правових можливостей та правових зв'язків абстрактного суб'єкта права [13, с. 16]. Щодо конструювання правового статусу дитини, то виразно простежується особливий, спеціальний підхід.

В Законі України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р., діти, які потребують особливого захисту держави поділені на такі категорії:

- дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах (ст. 23-1);
- дитина-сирота, дитина, позбавлена батьківського піклування, безпритульна дитина (ст. 24);
- дитина, яка перебуває під опікою чи піклуванням, у дитячих будинках сімейного типу і прийомних сім'ях (ст. 25);
- дитина з інвалідністю, дитина з порушеннями розумового або фізичного розвитку (ст. 26);
- дитина, уражена ВІЛ-інфекцією, дитина хвора на інші невиліковні та тяжкі хвороби (ст. 29);
- дитина, яка перебуває у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, дитина яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів (ст. 30-1);
- дитина, яка постраждала від сексуального насильства або стала його свідком (очевидцем) (ст. 30-2);
- дитина-біженець, дитина, яка потребує додаткового або тимчасового захисту (ст. 31);
- незаконно переміщена дитина (ст. 32);
- дитина, яка перебуває в спеціальних навчально-виховних закладах для неповнолітніх, яка потребує особливих умов виховання (ст. 34) та ін. [21]. Однак не кожна вказана категорія вразливих дітей забезпечується захистом через надання спеціального правового статусу, у зв'язку з відповідно необхідним обсягом захисту. Проте, Закон в ст. 30-1 чітко визначає, що дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів має право на отримання відповідного статусу. Це ж стосується і гарантування дитині суміжного, спеціального правового статусу внутрішньо переміщеної особи.

Сформовані в Законі правові статуси та правові положення дітей співвідносяться з загальним правовим статусом дитини [22; 23]. Правовий статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів має як загальні ознаки та властивості правового статусу дитини, так і власні специфічні особливості.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження слід наголосити, що правовий статус дитини є складною, динамічною категорією, яка поєднує загальні права, свободи та обов'язки особи з особливими гарантіями, обумовленими віковими та соціальними особливостями.

Встановлено, що дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, потребує спеціального правового статусу, який забезпечує підвищений рівень правового та соціального захисту. Закон України «Про охорону дитинства» визначає цю категорію дітей та закріплює основні гарантії їх підтримки.

Спеціальний правовий статус таких дітей має розглядатися як складова загального статусу дитини, що включає додаткові права та механізми допомоги, спрямовані на відновлення порушених прав, психологічну реабілітацію та інтеграцію в суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничук. Київ, 1974. 826 с. URL: <https://ev.vue.gov.ua/wp-content/uploads/2018/04/B2.pdf>.
2. Етимологічний словник української мови: у 7 т. Т. 1: А-Г / Ред. кол.: О.С. Мельничук (гол. ред.), І.К. Білодід, В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко. К.: Наукова думка, 1982. 632 с. URL: http://litopys.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm.
3. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: навч. посібник. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В.М. Литвин. К.: Вища школа, 2002. 430 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_istorichna_nauka/e_dzherela_istorichna_nauka.pdf.
4. Єнін М.Н., Кухта М.П. Соціальний статус. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/Соціальний_статус.
5. Литвин І.І. Сутність поняття правового статусу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. № 38 (1). С. 18–21. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.38-1.pdf>.
6. Осауленко О.І. Загальна теорія держави і права: навч. посібник. К.: Істина, 2007. 336 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/bitstreams/1e8e4e79-b312-4b67-925e-a8072aa98064/download>.
7. Шаптала Н.К., Задорожня Г.В. Конституційне право України: навч. посібник. Дніпропетровськ: ТОВ «Лізунов Прес», 2012. 72 с. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1595443.

8. Котюк В.О. Теорія права: навч. посібник. К.: Вентурі, 1996. 208 с. URL: [https://ek.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=5&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21ALL=\(%3C.%3EA=%D0%9A%D0%BE%D1%82%D1%8E%D0%BA,%20%D0%92.%20%D0%9E.%3C.%3E%29](https://ek.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=5&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21ALL=(%3C.%3EA=%D0%9A%D0%BE%D1%82%D1%8E%D0%BA,%20%D0%92.%20%D0%9E.%3C.%3E%29).
9. Оніщенко Н.М., Зайчук О.В. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с. URL: <https://ru.scribd.com/document/474387072/B0-2006>.
10. Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права: навч. посібник. К.: Юрисконсульт, 2006. 355 с. URL: https://www.navs.edu.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf.
11. Афанасьєва М.В., Бальній Ю.Ю., Батан Ю.Д. та ін. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посібник. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с. URL: <https://www.academia.edu/39814665/81>.
12. Ортинська Н.В. Правовий статус людини: до проблем теоретичного розуміння. *Право і безпека*. 2016. № 3 (62). С. 28-32. URL: <https://oaji.net/pdf.html?n=2016/2258-1481281691.pdf>.
13. Якимчук Н. Поняття «правовий статус», «правове положення», «правовий модус» та «правовий режим»: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 11-18. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Visnyk_Natsionalnoi_akademii_prokuratury_Ukra/2013_N3_31.pdf?
14. Саблук С.А. Окремі аспекти правового статусу дитини. *Університетські наукові записки*. 2005. № 3. С. 143-147. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/815.pdf>.
15. Нікітіна-Дудікова Г.Ю. Правовий статус дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості. *Ūridična psihologija*. 2020. № 2 (27). С. 87–94. URL: <https://psychped.navs.edu.ua/index.php/psychped/article/download/1368/1367>. DOI: <https://doi.org/10.33270/03202702.87>.
16. Волошина І. В. Конституційно-правовий статус дитини в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 237 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/e25db602-f817-49cc-be50-d8f29e973bfb>.
17. Кадегроб Л.О. Конституційно-правовий статус дитини в Україні: поняття та особливості. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Правознавство*. 2018. № 23 (1). С. 15–21. URL: <https://journals.visnyk-onu.od.ua/index.php/law/article/view/67/64>. DOI: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.1\(32\).134229](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.1(32).134229).
18. Костенко Я.В. Правовий статус дитини в національному законодавстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 55–60. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/14.pdf.
19. Юхта О.Г. Теоретико-правовий аналіз концептуального поняття «правовий статус дитини». *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 71–76. URL: [http://library-service.com.ua:8080/kvdbuy/Document Description?docid=KvDBUY.BibRecord.145994](http://library-service.com.ua:8080/kvdbuy/Document%20Description?docid=KvDBUY.BibRecord.145994).
20. Ригіна М.О. Проблема інтерпретації терміну «правовий статус дитини»: теоретико-правовий аспект. *Право та державне управління*. 2017. № 3 (28). С. 12–19. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2017/4.pdf.
21. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14/ed20010426>.
22. Наливайко Л.Р. Захист прав і свобод осіб, які постраждали від війни: проблеми та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 32–35. URL: http://lsej.org.ua/6_2024/8.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/6>.
23. Наливайко Л.Р. Правовий статус дитини, яка постраждала від війни. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 8. С. 77–81. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/310765/301975>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.11>.